

ACC. N:R M. 9384: 1-17.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Halland

Upptecknat av: Edward E. Landsson

Härad: H. Öks

Adress: Aldersmshuset, Veinge

Socken: Veinge

Berättat av: ur eget minne

Uppteckningsår: 1944

Född år 1865 i Göstorp, Veinge

Konkreta julseder.
Julgranen.

L. u. F. 34.

H. Ö. 17.

M. 9384: 1.

Landskap:

Halland

Upptecknat av:

Edvard Ekstrand

Härad:

Högs härad

Adress:

Äldersdomshemmet Vänge.

Socken:

Vänge

Berättat av:

U. eget minne.

Uppteckningsår:

1944

Född år

1865 i Götarp, Vänge

1. Sty. beakt

1 - Advent firas ej på annat sätt än att Advents-
Palmer läses och sjunges.

2 - Lucia har ej firats i vår familj. Det har talats om
"Långa Lucia natt", då skulle dag och natt vara lika
långa. Men i Äldersdomshemmet har Lucia-dagen
sjuvrigt Luciasvisor. Och även ha upptåg uppförts av
barn, somliga klädda till fönster och vilka dröjt ut kaka-
mutter till pensionärer.

3 - Till julen slaktades ett svin. Detta gjordes i mitt hem av
min broder. Det var då 1870 - 1900 ingen rationering utan
hela djuret fick behållas inom familjen. Det hände även någon
gång att ett fårvatur slaktades och behölls inom familjen

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

Det är ett en främmande slaktare
skulle ha ha uppgiften i beaktning.

2

1/2ta bladit

M. 9384:2.

Landskap:

Halland

Upptecknat av:

Edvins

Härad:

Köke, Kärna

Adress:

Norrbohusvägen 10, Torsby

Socken:

Veinge socken

Berättat av:

Enligt minne

Uppteckningsår:

1944.

Född år

1865 i Götarp, Veinge

3- Juluppköpen gjordes i butikerna i Veinge, oftast i Petter Svensson Handelsaffär. Vid juluppköpen fick man oftast något till på handeln t. ex. ett halvt dussin tallrikar. Vå skulle ju även brygg av dricka förrättas. Det blev 2 sorten, första slaget blev öl och kallades på skämt "Starkaprasia" Det slag var något sämre. Drickan förvarades i en stor kanna som stod på en kerstol i källaren. Drickan hämtades i en drickakanna av trä, man vridde på kranen och fyllde kannan, varefter kranen åter tillstöt. Drickakannen stod på bordet. Då någon ville dricka, tog han kannan och fördi den till munnen, varefter kannans lock pålades. Jag antar att kannan rymde 3 liter.

3 anmärks. Svinnet sänktes ner i skållkarut, När vändes det om och Förs upp och lades på släktbänken, så påk en var en kniv och skrapade av ullen, borsten på ryggen Förs för sig

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9384:3.

Landskap: Kalmar

Upptecknat av: Edvard Isbrandson

Härad: Nörs Herad

Adress: Edvardsonshuset, Vinge

Socken: Vinge

Berättat av: Ur eget minne

Uppteckningsår: 1944

Född år 1865 i Ljusstorp, Vinge

~~Den äldre murendes till skomakare.~~

Ljusstörping tillgick då att varmt vatten var i en smörkärna.
På en rund pinne voro 5-6 rullar tvölven av ljusorkagom hängande

i kärnans vatten var smält tulg. Så doppades pinnen ned i kärnan
ned i kärnan, de togs upp och hängdes på en pinne emellan ett
par stolskyggar. Med en annan pinne förfors på samma sätt.

De rullarna doppades ned i vattent fastnade vid dem en del tulg.

Eftersom rullarna på pinnarna svalnat, doppades de åter nr.

och hängdes att svalna. Så förfors till ljusen pått den önskade höjden

de voro väl ett fem tvärsigenom och cirka 3 decimeter långa.

Eftersom rullen förbrann så mattades ljuset, man hade därför
en ljuspax som man snöt rullen med så tog den sig med samma
ja, det var då ljuset stod i ljusstakarna på bordet.

Det var 2 ljusstakar med att ljus i var. Dessa ljus
var mannens, de andra kvinnans. Det ljuset som brann förstast

De ljusen stöptes. doppades åter
en pinne med rullar ned i kärnan
något tulg, man ej mycket hängde vid
rullarna. De tre rullarna på bordet.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

Landskap: Halland

Härad: Leke härad

Socken: Veinge

Uppteckningsår: 1944

M. 9384: 4.

Upptecknat av: Edvard Fredrikson

Adress: Äldredovanshemmet Veinge

Berättat av: Enligt minne

Född år 1865 i Götorp, Veinge.

~~Konstföreläsning~~

Med, den som äger det, mannen eller kvinnan, den Trodde
färdt av makarna skola dö.

Bad var ej i bruk, men det var så att en efter en av husets
medlemmar tvätta sig i det vattnet vare fiskem (lutfiskem) kokat.

I nutiden firar man födelse- och namnsdagar, födelsedagsbarnet
firas oftast med fästa och småbröd. Födelsedagen var viktigare
än namnsdagen. På namnsdagen fick man vanligen ett gratulati-
onskort, så händer det ännu.

Här i Äldredovanshemmet bjudas samtliga pensionärer på kaffe,
sorkerkaka, och småbröd. Då någon av pensionärerna (ännu betyg-
ningen) pyflar är. Det händer även att underbuktas läser upp verser
författade särskilt för födelsedagsbarnet, samt ropar lov och hurra
för det barnet.

Ja det kunde ju ^{hända} vara så att man vid födelsedagen fick en
extra ^{ett kapitel} blick på en lyckönskan till födelsedagen.

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9384:5.

Landskap: Norrland Upptecknat av: Edward Eklundson
 Härad: Nöcker härad Adress: Uddrömskummet Tången.
 Socken: Veinge Berättat av: En ejt nämne
 Uppteckningsår: 1944 Född år 1869 i Görstorp Veinge

*Inta för-
därning
tid i
skott*

Svinet laddas ut, lades upp på slaktbänken, slaktaren
 stack kniven i halsen på svinet, någon - det fick ej
 vara en havande kvinna, äro det slaktin kunde beruset få men -
 röde mjöl i blodet, efter som det hann ned i spännen, de
 skulle rövas flitigt, så att ej blodet levrade sig. De blodra
 kokade blodpölsar och lunkar, de senare var ej skinn om, men
 om blodpölsarna var de kexgjorda fjäliterna (starmarna)
 Slaktin ägde rum några dagar innan jul, så att korven
 och hakpölsarna bleve färdiga till juldagarna.

Till julen bakades och brygdes. Det bakades sötbröd och
 grovbröd. Grovbröd bakades även i kavringar; två platta kakor
 av vilka den ena pannes ovanpå den andra^{i ugnen}. De blevo hårda och
 möglade ej. De hölls sig till kexallmässan och än längre
 Dagarna för jul var det föga ordning i rummen. Det var ett
 gängse ordspråk: "När er ut som dagarna för jul".

Ifyll endast ovanstående uppgifter!

M. 9384:6.

6.
Lundskyr, Halland.
Häls härad.
Veinge.
1944

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESÅRKIV

Öppningskort: Edward Eliasson
Åradsöns hemmet, Veinge.
Ur ett minne.
född 1869 Gistorp Veinge

Kärva till fåfarna sättes högt upp i ett rum på gården.
Det var en härmad. När denna var upplösad af fåfarna
sättes merendels upp en annan. Bunt väggarna upp vid taket
drogs ^{trasterna} i en stor enluske sättes vid var sida om fästet
trappan. Dagen följande kom far (Eliasson) in med ett par
kärvar uppjordt halm, denna breddes ut i ärta ett karaktärstjocklek
över hela golvet. Någon julgran kunde vi då ej ha för eldfar-
lighetens skull midhelmen. Överallt runt på väggarna uppsattes
julark (konterfej) av alla slag: kyrk-hyska krig, en del i röda
rockar, andra i gröna; sagastycken, Kärningkvamen, Kristi pinn-
historia, de flesta med läsning, så gick man omkring och läste på
konterfej. En del var nyinköpta, en del hade förvarats i kistan från.

M. föregående är

Landsköp: Halland

Stämning: Håls kyrka

Ordn: Ringe.

upptäckningar. 1944

M. 9384:7.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Upplysningar: Edward Eklundman

adress: Åldersdoms hemmet, Vänge.

Berättat av. Mr Egt minn.

född år 1865 i Östorp, Vänge.

En gång krona av halm, förefanns, den var 8-fa kantig,
och när den vändes kunde man se två ^{den} iguor. Det var ett konstverk
i varje hörn var en flerkantig knutar, även den av halm. Kronan
hängde i ett snöre, fäst i taket. På ett annat ställe gjordes
kronan av alun - det blev riktiga alunkristaller.

Julbordet dukades julafon. Julhögar lades på bordet, det
var olika former på julhögar, var för sig. Grisar, tomtar o. s. v.

En kaka bröd skulle förvaras till Högsmässan. Den benämns
"säckakn". Av den skulle dragarna, första gången de skulle ut i
arbete, ha en bit vardera, så skulle de bli starka och orka med
varierat. Ja, även folk som fick varsin bit. Kreaturen fick jul-
afon en extra tilldelning föder.

Det brukade då med julkalen grannarna emellan.

8/

Landskap: Halland

Höks härad

Veinge.

1944.

M. 9384:8.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Zovana Zelandron född 1868

Årdrumskennut, Veinge.

1944, Efr eget minne.

När man så kom till någon grann på Kalas, så gick en var och besökade och läste på jularken. Men julhalmen låg just ej för ^{att klaga} gå på och titta på. Här skulle lekas. Det var i många fall ren idrott. Man skulle ta julpyttan. Det var en halvvirka. Man kastade ^{ihop} kullbuktens baklänges och ^{för} julpyttan och vände sig tillbaka igen. Man "malde senap", "gick upp med nackspänna", "Körde till Spanien efter salt." Man satte på ett rund stång längs över en kittel full med vatten och trädde en synal. "Man satte 3 stolar i rad och så skulle man med fötterna före och den övriga kroppen efter kravla sig upp på stolarna. Vanligtast var, att man drattade tillbaka och fick stolarna efter sig. Så lade man en mörra på golvet intill dörren. Så höjde man sig tillbaka och tog mörran i munnen och riätade upp sig igen. Man fick ej röra med händerna vid golvet. "Mala senap" gick så till att man lade benomskors, så tog man ^{på ändan} fötterna och så smetade man runt golvet.

9
Håkan
Hörs härn
Veinge
1944.

M. 9384:9.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Edvard Erlandsson
född 1865.
Äldre domskummet Veinge
1944. av eget minne.

Att "gå upp med narkspänna" bör kanske förtydligas.
En man lade sig på ryggen. Den andre lade sig ovanpå
tog sina armar under den liggandes armar och knäppte på
händerna om hans ^{händer}. Så skulle den underliggande gå upp.
Det prestade på, lyckades ibland, men ej alltid. Ja det är ej givet
att beskriva alla lekarna. Man drog kraftkarl, man satte fötterna
emot varandra ^{fötter} påttack med varderas ^{om karlen} händer och drog och
så skulle man dra upp den andre. Det har berättats om
prostern Skendahl, Eldberga. Han drog karle med en annan
Den andre släppte karleträdet, och prostern föll till golvet och fick
bråket. Likar kunna bli farliga.

Julafton sjöngs mor och far julpsalmer. De hade båda
färrgröst. Till julmat vankades lutfisk, risgrynsgröt.
och ärgryn långkål. Mitt i risgröten var en nåla

10

Veinge

Hörs häres

Holland län

M. 9384:10.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIVEdvard Arlandsson, född 1865,
i Götorp, Veinge.

Hedrons hummet Veinge.

1944. Ur eget minne.

i Den var en smörklämp, den smälte i grötens värme. Man hade ej varsin kallrik att ta på maten på, utan var och en tog sin sked och tog gröt med, och doppade i smörkålen. Det var ej ett rent Frång att hinna för gröten - men var och en ville gärna göra sitt bästa. "Denne gröten e kokt i gryda å inte i en bölla, du ska inte murv sken än du tyg å lötta!". "Denne gröten e kokt i mjölk å inte i vann, ja torker du går gott ann".

"Denne gröten e kokt i i en gryda å inte i en säng, e de länge den du lå i sängen hos Hans Pärns dräng".

"Denne gröten e kokt av mor å inte av Jens Pers Pers
den e nallanne go, å den kan sin madmor prisa". o.s.v.

11

Halland

Veinge.

Hörs hära.

uppteckning år 1944.

M. 9384:11 Edward Erlanson född 1865
i Östorp, Veinge.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Rekrutskennet Veinge 1844

Ur eget minne.

9 När Dagur Julhälsan sin börjar. Gementligen dagen före
julaften. Har även hört att den börjar Lucia-dagen, den
13 december.

1 frågar Ginningslekar med nöttar. "Ledda eller jämt eller jämna den
alla". Gissar man rätt fick man alla, gissar man fel skulle man lägga
till var och en i den andras hand, att det blev jämna med alla.

"Bo bi i slampen, kärningen föu i slampen. Har många gånger (16-11)

a "Nötter i min hand? Tell mig sånd, & Vem i präst? & Du go vän.

a Vem e dr? b Om ja ska mötterna vinna, ä du ska ha me

te kvinga, på e där mekar. a Nötter rinna, b om ja vill

ja vinna, a på va sätt? b Det bästa ja vet, a vilket

e det b om ja ska mötterna vinna ä du ska ha fölla

Glanna te kvinga på e där mekar... Man lark en nöt under

nart fingrar och knip så ihop fingrarna. Så sade man: "Ja körer mina

svin i skogen. Svar: "Or gör ja må. a under vilket trä? b Det bästa

19)

Halland
Höckhärar

Veinge. Upp till kring år 1944.

M. 9384:12.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Edvard Arlandson född 1865!
i Gös forp. Veinge.
Ålderdomskennet Veinge 1844

*) jag vet, är vilket e de? B börjar då trycka på var och en av de
~~samma~~ sammantrykta knoparna. Så tycker han att en av knoparna är
mjukare att trycka på. Är det den rätta så får han nöten. Är det ej den
rätta, så får han lämna en av sina egna nöter under knopet och så
presta på en annan färre. Under var en hans nyslykaskläppar han en nöt.

Man fyller handen med nöter, lägger sin andra hand över den förra och
X säger: Mina hästskor skramla. Gissarm säger: Go glätt. Den som har
nötterna lyfter något på den överliggande handen. Gissar det fel,
får gissarm ^{lägger} till så många som räknas fel på. Gissar han rätt, får
han alla nöterna, som ofta kunna uppgå till 20-50 stycken.

Min får pyper brännevin. De gör min nå. Hur många supar tar
han om dan. Ett antal nämnes: (tre - tio)

Min mor kokar kaffe. De gör min nå. Hur många böner lägger
hon på? Ett antal nämnes: 5-10.

+ mina hästskor skramla, de göra min nå. Hur många ~~göra~~
e där lösa? go glätt.

13
Hollans

Höke härad

7 singr. Uppstekt nionde år 1844.

M. 9384:13.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Edvard Thelander 1885
Äldstoms hemmet. Tings.

ur eget minne,

Erstorp. Tings.

9 Evangeliskt lärtas hemma. Men på julsången var afton-
sång (afton gudstjänst) i kyrkan, och då många som kunde sjunga slut
åkte till kyrkan. Stearinljus var tända i ljuskronorna, och stearin-
ljus stodo i stakar vid var kyrkobänks ytterdörr. Man var rädd
för att bita nära ljuset, ty de rums. och droppade på kläderna
blodde fläckar, som varo svåra att få vekk. Prästen höll predi-
kan. Önsöng hölls vid 4-tiden på eftermiddagen. Öttersång hölls
på juldagens morgon, ännu till den samlares många öhörare.

Den hölls vint (onjag ej minns fel) vid 4-tiden på morgonen. När
man skulle till Öttersången fick man ge sig i väg kl. 5 på morgo-
nen. Ännu för julpredikningarna var jern födren m.m.

När julgudstjänsterna varo slut, hölls auktion på de återstå-
de ljuskronorna.

Julottan satte man ljus i fönstren, två i vart fönsterpar.
Juldagen skulle man ej gå bort på besök, men på annan-

14/
Halland,
Nötkås härad,

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV M.9384:14.

Veinje. Kyrktidningår 1944.

Edvard Blomdén född 1865.
Redaktionskammar, Veinge.

Urept minne.

Görtey Veinge

- Sagen fick man göra det.

Vår folks kyrkoberäk i juldagarna skulle de
vara svartklädda, vilket de murendes vore, frentimman hade
silkekläd på huvudet. Suktadorar hade vanligen ett var
frentimmer i kjalfiskan. Var och en hade egen psalmbok
med sig. Den som ej hade, fick titta i boken hos den intill sittande,
Ett ~~svant~~ ansvart julspråk lyder: "Julapton och Juleda ha
vi så gott vet vi väl na, ändå jul tar mor bort ett
jul, å på tredje å fjärde da kväla böja Käpparna smälka".
Ja det gick ej på dylikt sätt i min trakt. Men om man
i jul hade god julmat, så när julen var slut fick
man återvända till ~~fjättan~~ vardagskortan.

För Nyårsdagen var ej annat märkvärdigt än att man,
när nyårsnytt syntes, tog sin psalmbok, gick ut, lät psalm-
boken falla upp av sig själv, och vad som på den uppslagna
sidan stod att läsa, det var en spådom ^{för} ~~för~~ ^{den personen} för det kommande
året.

15

Halland
Höckväsas
Veinge

M. 9384:15.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gövars Järlandsmän
född 1865

i Gärstorp Veinge

är gift med
Klora Jönsson Veinge
1894

Trettondagen var av betydelse emedan då ansågs julen vara
slut. "Trettondag kom ut julen ut". Då plänkades alla
julark och andra julpynt med av väggarna. Julkalnen, den
varda fömligen uppliten, sopades upp av gubbar och bars ut.
Den ströddes ned under kreaturen. Mannarna gick från
stuga till stuga och såpo~~x~~ upp, vad som var kvar av
julbrännvinet, och det kunde hånda ato en och annan, när
han kom hem, körde ut karingen. Det var id sätt att köra
ut julen på... Kyndelsmässdagen var "Lilla jul".
Dagen förut var "Lilla jula afton". Efter den tiden behövde man
ej tända ljus i stugan. Man såg fullkomligt vid dagsljuset.
"Om kyndelsmän kan en lägga sig i dagsljuset och lägga
till kirkelmässen". Under den tiden behövde man ej tända ljus
i stugan. Om jag ej minns fel så var det lite högtidligt om
Kyndelsmässen. Staffans sked redan annan dag jul. Man red i
kapp tills man kom till närmaste gästgivergar. I Vödra Halland
där påstod man om midnattsdag och Järley.

16
Halland
Häls härar
Ving.

M. 9384:16. Torvald Erlendsson, född 1869

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

i Götörp, Ving.
nr 898 minn
uppteckningar 1944.

Det var också en sed att man gick till någon granne på
användagen och måkade. Var det någon god granne som man
var god på, så gjorde man saken rejält, och kastade ut
gödseln genom dörren till dyngan och på dynghögen. Var
det däremot någon som man hade aggräso, så gick det till
på helt annat sätt, gödseln kastades upp på hörsämmet, och här
ströddes ned under fåkreaturen och i spiltorna, gräparna
kastades ut på dynghögen. Gräparna vore då av trä, träskinniga
och med en tvärsåg mällan korsad.

Någon utkläddel förekom aldrig på födelse- eller namns-
dagar

På frågor 7, 8, 9, 10 svaras nekande

I minnen, år 1944, hade man julgran i de flesta hem. Dessa
före jul fanns julgranar: olika storlekar på torget i Loholm,
priset varierade mellan kronor 1, 2, å tre kronor.

17

Halland
Köps härav

Ving. upptäckningsår 1944.

M. 9384:17.

Edvard Erlanson född 1865
Ålredonskunnat, Ving.
ur eget minne.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

H. 6. 17

J år har här i Ålredonskunnat varit julgran, så
var även förra året, den var klädd med glitter och elektriska
jul ljus och flera stycken i julgranen. När någon var på en
särskild knapp i väggen, så tändes eller släcktes alla ljus
på en gång.

Jag har ej mer att meddela.

Jag sänder med en juldikt.

Med vänligt hälsning

Edvard Erlanson